

Közfoglalkoztatás a 2017-es költségvetésben

A Kormány nyíltan vallott célja, hogy minden magyar ember, aki akar és képes rá, segély helyett munkajövedelemből tudjon megélni, és ebből teremthessen magának és a családjának megfelelő életkörülményeket. Ugyanakkor a jelenlegi közfoglalkoztatási rendszer alkalmatlan arra, hogy felkészítse a munkaerőpiacra, sőt távol is tartja őket ettől. **A kormány segély helyett munkát ígért, de ezt úgy oldja meg, hogy a munkaerőpiac fejlesztésére befizetett adókból és járulékokból inkább a szociális célú közfoglalkoztatást fizeti ki.**

1. A közfoglalkoztatásra szánt források felét három év alatt át kell csoportosítani a piaci munkához vezetésre

A munkáltatóktól 2017. évben 278,247 Mrd forint adót vár a kormány a Nemzeti Foglalkoztatási Alapba. Ezen alap elsődleges célja, hogy minél több és jobb munkaerő álljon rendelkezésre, azaz a munkaerő kínálat javítása: „a foglalkoztatás elősegítése, a munkahelyteremtés, a munkahelymegőrzés, a munkaerő alkalmazkodásának és az álláskeresők munkához jutásának támogatása”.¹

A költségvetés tervezete szerint azonban **a befizetett 278,247² Mrd forintnak mindössze 13%-át, 36 Mrd-ot költene az állam foglalkoztatási-képzési és szakképzési támogatásra.** Miközben 326 Mrd-t költene az elsősorban szociális-politikai célú közfoglalkoztatásra.

Meggyőződésünk, hogy **ez a politika súlyosan ártalmas mind a munkaerőt kereső adófizető vállalkozások, mind az önfenntartásra képes munkát kereső személyek számára.**

2015-ben már **országos szinten is általánossá vált a munkaerőhiány,** s nem csak a magasan képzett munkakörök terén. A nagy termelő vállalatok százával vennének fel szalag melletti dolgozókat, s nem csak Győrben vagy Szombathelyen, de Kecskeméten vagy Nyíregyházán is. Kis és középvállalkozások számos fórumon panaszkodnak, hogy nem találnak munkaerőt. A munkaközvetítők nem, vagy alig tudnak segíteni.

¹ 1991. évi IV. Ft. 39§ (2) b)

² Szakképzési hozzájárulás 60,707 Mrd forint, Szociális hozzájárulási adó NFA-t megillető része 217,540 Mrd forint.

A munkaügyi központok ma még mindig szinte kizárólag közmunkára hívják be az ügyfeleket, függetlenül attól, hogy a felajánlható közmunka segíti, vagy éppen hátráltatja-e őket a saját álláskeresésükben az elsődleges munkaerőpiacon. Egyre **nő azon képzett közmunkások száma**, akiknek segédmunkát kell vállalniuk. (2015 nyarán már 96 ezer képzett közmunkásra mindössze 36 ezer szakképzettséget igénylő munkakör jutott.) A kormánytól azt várjuk, hogy biztosítson megfelelő forrásokat a piaci munkához segítő munkaügyi szolgáltatások fejlesztésére.

Felháborítónak tartjuk, hogy évente egyre több fiatal, 18 év alatti munkavállaló vállal közmunkát. Az oktatási rendszer kudarca, hogy 16 éves korukat követően fiatalok nem az iskolapadban kapnak lehetőséget a fejlődésre, hanem a valódi munkatapasztalattal és tudással kevésbé kecsegtető közfoglalkoztatási rendszerben. 2015-ben már meghaladta az 1000 főt a 18 év alatti közfoglalkoztatottak száma. Azt várjuk a kormánytól, hogy **állítsa vissza a 18 éves tankötelezettséget és tiltsa meg 18 év alattiak közfoglalkoztatásában való részvételét**. Helyette az iskolapadból kiesőknek is megfelelő képzési lehetőségeket, és a tanuláshoz szükséges támogatást adjon.

Ahhoz, hogy a közfoglalkoztatás ne a társadalomból való kiszorulást jelentse, szükséges, hogy a kormányzat legalább annyi forrást biztosítson az aktív munkaerő-piaci eszközök finanszírozására, mint a jelenleg elsősorban szociális célú közmunkára. Ez mind az álláskeresők, mind a megfelelő munkaerőt nem találó, de évi 278 milliárd forintot befizető vállalkozások érdeke.

2. A jelenleg közfoglalkoztatásra szánt források felszabaduló részét hatékonyabban kell felhasználni

Az álláskeresési ellátások időtartama Magyarországon a legrövidebb az EU-ban.³ Európa legtöbb országában ugyanis a munkanélkülivé válást követően legalább 6 hónapig jár álláskeresési juttatás, ami összhangban van azzal a tapasztalattal, hogy átlagosan ennyi időre van szükség ahhoz, hogy valaki munkát találjon. Ráadásul ez az az időszak, amikor a legkisebb befektetéssel vissza lehet juttatni a munkájukat elvesztőket az elsődleges munkaerőpiacra. Ezért tehát **legalább 6 hónapig tartó álláskeresési járadékra van szükség.**

Ez a célzott támogatás hosszú távon csökkentené az ellátórendszer terhelését és azoknak a számát is, akik a közmunka programba kerülnek. 2015-ben 113 683 fő részesült álláskeresési járadékban. Míg a munkavállalók által befizetett egészségbiztosítási és munkaerő-piaci járulékok NFA-t megillető része 165,8 milliárd forint, addig az álláskeresési passzív ellátásra ennek csak 28% -át, 47 milliárd forintot fordítana számukra az állam.

Az államnak erőfeszítést kell tennie **a megváltozott munkaképességűek piaci munkahelyhez segítésére**. A munkaerő-piaci szolgáltatások és támogatások tekintetében a megváltozott munkaképességű álláskeresők **is azonos elbírálásra kell, hogy kerüljenek a munkaerőpiac más hátrányos helyzetű csoportjaival**. Ennek hiányában aligha van esélyük integrálódni a munkaerőpiacra. Jelenleg a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásának támogatása az EMMI kezelésében kizárólag az akkreditált munkáltatók támogatását tartalmazza, több éve

³ Európai Bizottság, 2016. évi országjelentés – Magyarország. 2016.02.26.

változatlan nagyságrendben. Annál is inkább, hogy 2016. május 1-től eltörölték a rehabilitációs ellátásban részesülők ellátás melletti munkavégzésének időkorlátját. Mindennek forrása a rehabilitációs hozzájárulás mintegy 60 milliárd Ft-os befizetése lehet, megtartva a védett foglalkoztatásra fordított összeget.

További finanszírozás történhet a Munkahelyvédelmi Akcióterv keretében a rehabilitációs kártya kiterjesztésével a rokkantsági ellátásban részesülőkre, továbbá a megváltozott munkaképességű vállalkozók SZHO kedvezményének kiterjesztésével azokra, akik a megváltozott munkaképességűek ellátására jogi feltételek hiányában nem jogosultak, valamint a rehabilitációs ellátásban részesülőkre is (esetükben kezdő vállalkozók támogatásaként funkcionálhatna).

A felkínálható aktivizáló segítő eszközök széles választéka jelenleg csak papíron létezik és valójában nem elérhető az álláskereső és a munkáltatók számára. Az Európai Bizottság 2016-os országjelentése is kiemeli, hogy Magyarországon **szükséges a személyre szabott munkaerő-piaci szolgáltatások fejlesztése**, és ezzel szemben pedig a tömeges közfoglalkoztatás visszaszorítása. Még mindig nem működik érdemben a már 5 éve ígért «PROFILING» rendszer.⁴ Ez normális működés esetén az ügyfelek profilját és motivációit felrajzolva, a nekik megfelelő segítségeket ajánlaná fel és minőségi álláskeresőt segítő szolgáltatást jelentene.

Lényegesen több erőforrásra van szüksége a munkaerő-piaci szolgálatoknak. A munkaerő-piaci szervezeti rendszer sorozatos átszervezése, majd teljes megszüntetése (beolvasztása a kormányhivatalokba) súlyos erőforrás-veszteségekkel járt. Humán erőforrás-fejlesztés helyett jelentős leépítésnek és hatalmas (több térségben akár 40%-os) fluktuációnak vagyunk tanúi. A személyi állomány súlyos deficitjén túl, az informatikai és egyéb technikai infrastruktúra is elégtelen a megfelelő szolgáltatások rendszerének működtetéséhez. Minőség-irányítási vagy monitoring rendszerről már az elvek szintjén sincs szó.

A kormányzat jelentős szervezeti humán és technikai infrastruktúra fejlesztéssel kell, hogy megteremtse a kellően széles palettájú és személyre szabható munkaerő-piaci szolgáltatási rendszer feltételeit.

Az elmúlt években az **állam leépítette a szociális ellátások eszközrendszerét**, a munkaerőpiachoz való kapcsolódás segítése helyett közfoglalkoztatási programokat kínál. A kutatások⁵ szerint az átmeneti és igen alacsony bérű közfoglalkoztatás nem fékezi meg az elszegényedést és a munkaerő képesség leépülését. Hisszük, hogy egy működőképes gazdasági és munkaerő-piaci rendszer mellett a **szociális szolgáltatások rendszerét is újra kell építeni**: erősebb szociális védelmi rendszerre van szükség. Növelni kell az olyan támogatási formákra szánt összegeket, mint az adósságkezelési támogatás vagy a lakhatási támogatás, amelyek jelenleg a települési támogatások körében vannak. Ehhez az önkormányzatok forrásait is növelni szükséges.

A tartós szegénységben és társadalmi kirekesztettségben élők arányának csökkentése érdekében **magasabb összegű szociális juttatást**, vagy garantált minimumjövedelmi rendszer bevezetését látjuk

⁴ Varga Péter előadása a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat ügyfél-megismerési módszertanáról, 2014. február 18.;

URL:

http://vtmsz.hu/fileadmin/vtmsz/CMC_informaciok/CMC_eloadasok/2014_VargaPeter_CMCeloadas.pdf

⁵ Cseres-Gergely – Molnár; 2014.; Köllő 2015.

hatékonyak, amit kapcsolattartással és minőségi szociális szolgáltatásokkal kell összekötni. **Növelni kell a szociális ágazat kapacitását**, hogy egy-egy családgondozó segítőtőre kevesebb ügyfél jusson. E mellett növelni kell a szociális területen dolgozók bérét, hogy munkájuk megfelelő anyagi elismerésben részesüljön. Ehhez a szociális ágazatra szánt források növelése szükséges, amely nem terhelheti a munkaerő-piaci forrásokat, amely nem merülhet ki az szociális ágazati összevont pótlék kifizetésében (13,9 milliárd forint).

Készítették: Magyar Szegénységellenes Hálózat – Esély Labor Egyesület